

Tillfällig föräldrapenning obegränsat antal dagar vid misstanke om allvarlig sjukdom

Försäkringskassans ställningstagande

Föräldrar kan beviljas tillfällig föräldrapenning för allvarligt sjukt barn i ett obegränsat antal dagar under tiden det utreds om barnet har en allvarlig sjukdom.

Bakgrund

Varför behövs ett rättsligt ställningstagande?

Det framgår inte av vare sig lagtext, förarbetsuttalanden eller vägledande avgöranden om en förälder kan ha rätt till tillfällig föräldrapenning i ett obegränsat antal dagar under tiden ett barn utreds för allvarlig sjukdom.

Rättslig reglering och förarbetsuttalanden

Föräldrar till ett allvarligt sjukt barn som inte har fyllt 18 år har rätt till ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning när de behöver avstå från förvärsarbete för vård av barnet (13 kap. 30 och 31 §§ SFB).

Av förarbetena framgår att regeringen ansåg att tillfällig föräldrapenning borde kunna beviljas under ett obegränsat antal dagar när ett allvarligt sjukt barn genomgår behandling mot sitt sjukdomstillstånd och det utan behandlingen finns en fara för barnets liv. Kravet på att det ska finnas ett påtagligt hot mot barnets liv som förutsättning för att tillfällig föräldrapenning ska kunna beviljas utan begränsning i tiden utesluter inte att tillfällig föräldrapenning kan ges även för tid när det inte längre finns ett direkt hot mot barnets liv. Det krävs alltså inte att hotet ska innebära en i tiden omedelbar fara för barnets liv. En grundläggande förutsättning för rätt till tillfällig föräldrapenning är att föräldern har haft ett verkligt behov av att avstå från arbete för att vårda barnet. För ett barn som genomgår behandling kan behandlingsintensiteten naturligtvis se olika ut beroende på barnets sjukdomstillstånd. Det är därför viktigt att det i förekommande fall utreds om barnet på grund av den behandling som det genomgår inte kan vistas i sin förskola, skola, fritids eller i annan verksamhet som kommunen ska erbjuda.¹

Praxis

I HFD 2013 ref. 76² har Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) prövat om en förälder hade rätt till tillfällig föräldrapenning för tiden när det inte längre fanns ett direkt hot mot barnets liv. Ärendet gällde ett barn som hade opererats för en tumör i lillhjärnan. Föräldern hade tidigare beviljats tillfällig

¹ Prop. 2005/06:159 s. 18.

² Dom meddelades den 16 december 2013

föräldrapenning för allvarligt sjukt barn och ansökte nu om ersättning för perioden efter operationen.

HFD uttalade att det är flera olika förhållanden som ska vägas samman för att avgöra om villkoren för tillfällig föräldrapenning är uppfyllda när ett barn genomgår behandling för en allvarlig sjukdom, även när det inte längre finns ett direkt hot mot barnets liv. För det första bör man ta hänsyn till grundsjukdomen, det aktuella sjukdomstillståndet och dess samband med sjukdomens akuta skede. Man bör också ta hänsyn till hur krävande vården är för barnet och vilket stöd som det behöver av sina föräldrar under behandlingsperioden. Slutligen bör barnets ålder liksom behandlingens innehåll och intensitet vägas in i bedömningen.

HFD konstaterade att barnet hade opererats och behandlats med strålning och cellgifter. Sjukdomen och dess behandling hade medfört flera allvarliga komplikationer och biverkningar. I ett läkarutlåtande bedömdes barnet vara färdigbehandlat, men till följd av kvarvarande sjukdomstillstånd behövde barnet intensiv träning. Dessutom skulle den avslutade behandlingen följas upp genom regelbundna kontroller. Läkaren bedömde att en förälder behövde delta i omvårdnaden av barnet på heltid. Vid ansökan var barnet sex år och hade en krävande behandling bakom sig. Även om behandlingen skulle få ett annat innehåll under den period som ansökan gällde var den inriktad på de allvarliga komplikationer som direkt hade orsakats av det akuta sjukdomstillståndet och den tidigare behandlingen. Enligt HFD fick barnet under hela det sammanhängande sjukdomsförloppet anses ha varit allvarligt sjukt i den mening som avses i bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning.

Överväganden

Av förarbetena kan utläsas att det finns två situationer när tillfällig föräldrapenning bör kunna beviljas under ett obegränsat antal dagar:

1. När barnets sjukdom i sig är så allvarlig och hälsotillståndet är så nedsatt att det finns ett påtagligt hot mot barnets liv. Hotet behöver dock inte vara på kort sikt.
2. När barnet genomgår behandling mot sin sjukdom och det utan behandlingen skulle finnas en fara för barnets liv.

Utöver dessa situationer har HFD i domen ovan utvidgat tillämpningsområdet för 13 kap. 30 § SFB så att tillämpningen under vissa förutsättningar även innefattar eftervården när behandlingen av barnets grundsjukdom är avslutad.

Försäkringskassans slutsats

I domen har HFD bedömt att ett barn som inte längre lider av den allvarliga sjukdomen under eftervården fortfarande kan bedömas vara allvarligt sjukt. Försäkringskassan anser att detta även ger stöd för att ett barn som utreds för en allvarlig sjukdom ska kunna bedömas vara allvarligt sjukt enligt

definitionen i 13 kap. 30 § SFB. I detta sammanhang anser Försäkringskassan att föräldrar till barn som misstänks lida av en sjukdom som är förenad med ett påtagligt hot mot barnets liv i många avseenden har samma svåra livssituation som de vars barn har konstaterats lida av en sådan sjukdom.

Misstanken om allvarlig sjukdom ska motiveras i läkarutlåtande

För att ett barn som misstänks vara allvarligt sjukt ska bedömas vara det i lagens mening krävs att misstanken kan motiveras medicinskt. Därför måste misstanken om barnets sjukdomstillstånd i normalfallet styrkas med ett läkarutlåtande (se 110 kap. 18 § SFB).

Hur stark misstanken måste vara för att ett barn ska bedömas vara allvarligt sjukt går inte att fastställa. Om en läkare medicinskt kan förklara sin misstanke och det inte kan ses som uteslutet att barnet lider av sådan sjukdom bör misstankegraden bedömas vara tillräcklig. Det är inte alltid som läkaren klart uttrycker vilken sjukdom hen misstänker att barnet har. Så länge de utredningsåtgärder som vidtas tar sikte på en viss allvarlig sjukdom eller en viss typ av allvarliga sjukdomar och utredningen sker på indikation om sådan sjukdom bör det anses tillräckligt för att barnet ska kunna bedömas vara allvarligt sjukt.

I vissa fall kan det av den medicinska utredningen framgå att den sjukdom som barnet misstänks lida av är förenad med ett påtagligt hot mot barnets liv även om sjukdomen i normalfallet typiskt sett inte är det. En sådan sjukdom kan i det enskilda fallet medföra att ett barn bedöms vara allvarligt sjukt.

Om utredningen i stället har mer generell inriktning där syftet snarast är att utesluta allvarlig sjukdom kan inte barnet bedömas vara allvarligt sjukt.

Mänskliga rättigheter, diskriminering, jämställdhet och barnrätt

Detta rättsliga ställningstagande är till för att öka möjligheten för allvarligt sjuka barn att ha sina föräldrar hos sig. Därför bör detta ställningstagande påverka dessa barn och barnens föräldrar på ett positivt sätt.

Aktuella bestämmelser

13 kap. 30–31 §§ SFB

110 kap. 18 § SFB

Försäkringskassan

Marie Axelsson
Beslutsfattare

Julia Fallenius
Föredragande